CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Próbny egzamin maturalny**
Przedmiot:	**Wiedza o społeczeństwie**
Poziom:	**Poziom rozszerzony**
Forma arkusza:	MWHP-R0-100
Termin egzaminu:	16 stycznia 2026 r.
Data publikacji dokumentu:	16 stycznia 2026 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1.1. (0–1)

Wymagania określone w podstawie programowej[1]	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	III. Społeczności i wspólnoty. Zdający: 6) charakteryzuje przepisy prawa będące podstawą nadawania obywatelstwa polskiego. XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 2) charakteryzuje polskie tradycje konstytucyjne.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi z podaniem właściwego artykułu właściwej ustawy.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Na podstawie art. 5 ustawy z 20 stycznia 1920 r. dzieciom, których rodzice są nieznani, urodzone lub znalezione na obszarze Polski miało być nadawane obywatelstwo polskie w oparciu o prawo ziemi

Zadanie 1.2. (0–2)

Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	III. Społeczności i wspólnoty. Zdający: 6) charakteryzuje przepisy prawa będące podstawą nadawania obywatelstwa polskiego. XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 2) charakteryzuje polskie tradycje konstytucyjne.

[1] Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. z 2024 r. poz. 1019).

Zasady oceniania
2 pkt – podanie dwóch poprawnych podobieństw i dwóch poprawnych różnic.
1 pkt – podanie dwóch poprawnych podobieństw ALBO podanie dwóch poprawnych różnic ALBO podanie jednego poprawnego podobieństwa i jednej poprawnej różnicy
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
Podobieństwa:
Typ 1.: Tak samo nabywa się obywatelstwo przez rodziców mających obywatelstwo polskie.
Typ 2.: W obu przypadkach obywatelstwo może zostać nadane przez władzę państwową.
Typ 3.: Dzieci, których rodzice są nieznani, urodzone lub znalezione na terytorium Polski otrzymują polskie obywatelstwo.
Typ 4.: Poza wyjątkami, w obu przypadkach obywatelstwo nabywa się na zasadzie prawa krwi.

Różnice:
Typ 1.: Obywatel polski przed wojną nie mógł posiadać podwójnego obywatelstwa, a obecnie może.
Typ 2.: Aby uzyskać obywatelstwo polskie w okresie międzywojennym oboje rodzice musieli mieć obywatelstwo polskie, a współcześnie wystarczy, że tylko jedno z nich je posiada.
Typ 3.: Współcześnie obywatelstwo polskie nadaje Prezydent RP, a nie minister spraw wewnętrznych.
Typ 4.: Współcześnie nie da się utracić obywatelstwa, można się go jedynie zrzec.

Zadanie 2.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 2) odróżnia to, co trwałe, od tego, co zmienne, a także to, co uniwersalne, od tego, co partykularne i związane z tradycjami lokalnymi […].	III. Społeczności i wspólnoty. Zdający: 10) charakteryzuje obecną politykę państwa polskiego wobec mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym […].
SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 1) wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania grup społecznych oraz społeczności lokalnej i regionalnej oraz wspólnoty etnicznej i państwowej.	SP: VIII. Wspólnoty narodowe / etniczne i ojczyzna. Zdający: 4) Wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne, grupę posługującą się językiem regionalnym […] i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania […].

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
B1

Zadanie 2.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […]; 2) odróżnia to, co trwałe, od tego, co zmienne, a także to, co uniwersalne, od tego, co partykularne i związane z tradycjami lokalnymi – w życiu narodów i państw, w pojęciach i doktrynach politycznych i prawnych, w kulturze życia codziennego, komunikacji społecznej […].	III. Społeczności i wspólnoty. Zdający: 10) charakteryzuje obecną politykę państwa polskiego wobec mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującą się językiem regionalnym […].
SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 1) wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania grup społecznych oraz społeczności lokalnej i regionalnej oraz wspólnoty etnicznej i państwowej.	SP: VIII. Wspólnoty narodowe / etniczne i ojczyzna. Zdający: 4) […] przedstawia […] prawa przysługujące etnicznym grupom mniejszościowym.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi z uwzględnieniem wartości przynajmniej 20% mieszkańców posługujących się językiem regionalnym.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
A. 20%

Zadanie 3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego […]; 2) odróżnia to, co trwałe, od tego, co zmienne, a także to, co uniwersalne, od tego, co partykularne i związane z tradycjami lokalnymi […].	VIII. Polityka i kultura polityczna. Zdający: 10) analizuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – postawy społeczeństwa polskiego […].
SP: II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający: 1) znajduje informacje na temat życia społecznego, w tym publicznego.	SP: X. Środki masowego przekazu. Zdający: 4) wykazuje znaczenie opinii publicznej; znajduje w internecie komunikaty z badań opinii publicznej oraz odczytuje i interpretuje proste wyniki takich badań.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

FP

Zadanie 4. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający: 1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach.	IV. Społeczeństwa i socjalizacja. Zdający: 4) wyjaśnia pojęcie kapitału społecznego i charakteryzuje jego znaczenie dla rozwoju państwa i społeczeństwa.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie dwóch poprawnych zagrożeń.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
Typ 1.: Niski poziom kapitału społecznego w danym państwie może powodować, że będzie ono mało odporne na różnego rodzaju kryzysy i bardziej na nie podatne.
Typ 2.: Skuteczność działania i umiejętność adaptowania się do zmian będą małe przy niskim poziomie kapitału społecznego.
Typ 3.: Niski kapitał społeczny oznacza niski poziom zaufania w społeczeństwie, czyli brak poczucia, że możemy liczyć na innych.

Zadanie 5.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający: 1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach; 2) ocenia zjawiska życia społecznego.	VII. Migracje i kwestia demograficzna w Polsce i we współczesnym świecie. Zdający: 4) wskazuje największe skupiska Polaków na świecie w XXI w.

Zasady oceniania
1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
Typ 1.: W przestrzeni publicznej występują symbole i nazwy polskie, które przeplatają się lub współegzystują z formami w języku miejscowym, jak Polacos Motos, Supermarket Andrzejewski czy baner firmy Guarani z polskim orłem w koronie.
Typ 2.: W tekście pojawiają się polskie nazwy czy symbole, które równie dobrze mogłyby funkcjonować w Polsce, jak pomnik Jana Pawła II, Firma Niwiński czy Apteka Farmapolska.

Zadanie 5.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający: 1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach; 2) ocenia zjawiska życia społecznego.	VII. Migracje i kwestia demograficzna w Polsce i we współczesnym świecie. Zdający:4) wskazuje największe skupiska Polaków na świecie w XXI w.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Brazylia

Zadanie 5.3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […]; 2) odróżnia to, co trwałe, od tego, co zmienne, a także to, co uniwersalne, od tego, co partykularne i związane z tradycjami lokalnymi […].	VII. Migracje i kwestia demograficzna w Polsce i we współczesnym świecie. Zdający: 4) wskazuje największe skupiska Polaków na świecie w XXI w.; 6) wyjaśnia, czym jest „Karta Polaka” i wskazuje przykłady jej praktycznego zastosowania.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnego rozstrzygnięcia wraz z uzasadnieniem odnoszącym się do jednego z warunków jakie trzeba spełnić, by móc otrzymać Kartę Polaka.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Rozstrzygnięcie: Tak.
Uzasadnienie: Każdy, kto nie jest obywatelem polskim i udokumentuje polskie korzenie, znajomość języka polskiego oraz kultywowanie polskich tradycji i zwyczajów ma prawo ubiegać się o Kartę Polaka.

Zadanie 6. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	VIII. Polityka i kultura polityczna. Zdający: 3) charakteryzuje główne współczesne kierunki myśli politycznej ([…] socjalizm […]) […].

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
B1

Zadanie 7.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu […].Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	VIII. Polityka i kultura polityczna. Zdający: 3) charakteryzuje główne współczesne kierunki myśli politycznej ([…] nacjonalizm […]); wskazuje ich polski kontekst (najważniejsi twórcy, programy, oddziaływanie).

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej nazwy ideologii wraz z poprawnym uzasadnieniem.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
Nazwa ideologii: Nacjonalizm/ideologia narodowa/ruch narodowy
Uzasadnienie:
Typ. 1.: W tekście mowa jest o witalności i sile narodu polskiego (jego hartowaniu), który musi się opierać groźbie germanizacji i wynarodowienia.
Typ 2.: Tytuł książki, z której zaczerpnięto cytowany fragment wskazuje, że jest to najbardziej znane dzieło Romana Dmowskiego, który był najwybitniejszym przedstawicielem polskiego ruchu narodowego.
Typ 3.: Zdaniem autora problemem jest słabość narodu, który jest <miękki i „kobiecy”>.

Zadanie 7.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	VIII. Polityka i kultura polityczna. Zdający: 3) charakteryzuje główne współczesne kierunki myśli politycznej ([…] nacjonalizm […]); wskazuje ich polski kontekst (najważniejsi twórcy, programy, oddziaływanie).

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
B

Zadanie 8.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający: 1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach.	IX. Komunikowanie społeczne. Zdający: 2) charakteryzuje rolę mediów i zmiany zachodzące we współczesnym krajobrazie medialnym (rola Internetu oraz cyfryzacji).

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie różnicy z podaniem danych liczbowych do obydwu porównywanych grup wiekowych z obu źródeł.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Źródło 1.: Niemal wszyscy badani w wieku do 24 lat (99%) korzystają z internetu, spośród grupy najstarszych osób czyni to tylko ¼ z nich.
Źródło 2.: W czasie wolnym od pracy zawodowej pozostawanie online przez cały czas maleje wraz z wiekiem badanych (od 76% w grupie najmłodszej do 27% w grupie najstarszej). Z kolei najwięcej osób w najstarszej grupie wiekowej uruchamia aplikacje internetowe tylko wtedy, gdy chce coś zrobić (70%), najmniej takich osób jest wśród najmłodszych badanych (24%).

Zadanie 8.2. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający: 1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach.	IX. Komunikowanie społeczne. Zdający: 2) charakteryzuje rolę mediów i zmiany zachodzące we współczesnym krajobrazie medialnym (rola Internetu oraz cyfryzacji).

Zasady oceniania

2 pkt – podanie dwóch korzyści oraz dwóch zagrożeń.
1 pkt – podanie dwóch korzyści ALBO podanie dwóch zagrożeń ALBO podanie jednego zagrożenia i jednej korzyści.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Korzyści:
Typ 1.: Łatwość nawiązywania oraz utrzymywania kontaktów.
Typ 2.: Łatwość dostępu do informacji.
Typ 3.: Możliwość robienia zakupów przez internet.
Typ 4.: Możliwość pracy zdalnej.

Zagrożenia:
Typ 1.: Niebezpieczeństwo uzależnienia od internetu.
Typ 2.: Zaniedbywanie innych spraw, kosztem bycia online.
Typ 3.: Problemy zdrowotne.
Typ 4.: Marnotrawstwo energii i czasu.
Typ 5.: Zagrożenie cyberprzestępczością i dezinformacją.

Zadanie 9.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […]; 2) odróżnia to, co trwałe, od tego, co zmienne, a także to, co uniwersalne, od tego, co partykularne i związane z tradycjami lokalnymi […].	X. Prawo. Zdający: 2) wyjaśnia zasady hierarchiczności, spójności i zupełności w systemie prawnym […]; rozpoznaje rodzaje prawa ([…] cywilne, […] administracyjne […]). XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 19) charakteryzuje funkcjonowanie organów gminy […].
SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 4) przedstawia zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej i podstawowe organy władz publicznych.	SP: VI. Społeczność lokalna. Zdający: 3) wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście / dzielnicy); przedstawia, jak są one wybierane i jak mogą zostać odwołane; podaje uprawnienia tych organów.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie dwóch poprawnych odpowiedzi
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
FF

Zadanie 9.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	X. Prawo. Zdający: 2) wyjaśnia zasady hierarchiczności, spójności i zupełności w systemie prawnym […].

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
W zarządzeniu została podana podstawa prawna (ustawa o finansach publicznych oraz Uchwała Rady Gminy Brańsk).

Zadanie 9.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	X. Prawo. Zdający: 2) wyjaśnia zasady hierarchiczności, spójności i zupełności w systemie prawnym […]. XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 5) wymienia najważniejsze organy władzy w Rzeczypospolitej Polskiej, charakteryzuje relacje między nimi w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnego rozstrzygnięcia wraz z uzasadnieniem zawierającym jeden przykład organu mającego prawo do wydania zarządzenia.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Rozstrzygnięcie: Nie.
Uzasadnienie: Zarządzenie może być wydawane przez różne organy jednoosobowe, także spoza samorządu terytorialnego, np. Prezydenta RP, Marszałka Sejmu RP, Marszałka Senatu RP, Prezesa Rady Ministrów, ministrów, wojewodów, dyrektorów, sędziów, prokuratorów, prezesów zarządu itd.

Zadanie 9.4. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 19) charakteryzuje funkcjonowanie organów gminy […].
SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 4) przedstawia zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej i podstawowe organy władz publicznych.	SP: VI. Społeczność lokalna. Zdający: 3) wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście / dzielnicy); przedstawia, jak są one wybierane i jak mogą zostać odwołane; podaje uprawnienia tych organów.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnego rozstrzygnięcia wraz z uzasadnieniem.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Rozstrzygnięcie: Gmina wiejska.
Uzasadnienie:
Typ 1.: Wójt jest organem wykonawczym w gminie wiejskiej, w gminie miejskiej byłby to burmistrz.
Typ 2.: Rada gminy jest organem uchwałodawczym w gminie wiejskiej, w gminie miejskiej byłaby to rada miasta.
Typ 3.: Gdyby była to gmina miejska, to w zarządzeniu byłoby napisane „Rada Miasta Brańsk”.

Zadanie 10.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 16) wskazuje na elementy demokracji bezpośredniej […]. XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający: 2) przedstawia główne etapy […] wejścia Polski […] do Unii Europejskiej w 2004 r.
SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 1) wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania […] wspólnoty […] państwowej.	SP: XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 2) […] przedstawia sprawy, które mogą być poddane pod referendum.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
C2

Zadanie 10.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający: 1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach.	XIII. Rzeczpospolita i problem wychodzenia z komunizmu. Zdający: 3) charakteryzuje spór polityczny w Polsce po 1989 r. w odniesieniu do sposobów radzenia sobie z dziedzictwem komunizmu; 11) wskazuje główne linie debaty i sporu politycznego w Polsce do 2015 r.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnego imienia i nazwiska.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Lech Wałęsa

Zadanie 10.3. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 16) wskazuje na elementy demokracji bezpośredniej […].
SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 1) wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania […] wspólnoty […] państwowej.	SP: XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 2) […] przedstawia sprawy, które mogą być poddane pod referendum.

Zasady oceniania

2 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych rozstrzygnięć wraz z dwoma uzasadnieniami.
1 pkt – sformułowanie jednego poprawnego rozstrzygnięcia wraz z uzasadnieniem.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Referendum z 1997 r.
Czy było wiążące: Tak.
Uzasadnienie: W tekście 1. nie ma mowy o wymaganej frekwencji, żeby referendum konstytucyjne było wiążące. Pozostałe teksty źródłowe nie dotyczą tego przypadku, gdyż w chwili przeprowadzania referendum konstytucyjnego jeszcze nie obowiązywały.

Referendum z 2015 r.
Czy było wiążące: Nie.
Uzasadnienie: Przytoczone przepisy Konstytucji RP stanowią, iż referendum jest wiążące jeśli weźmie w nim udział więcej niż 50% uprawnionych do głosowania. Frekwencja referendum z 2015 r. była zbyt niska, aby jego wynik mógł być wiążący.

Zadanie 10.4. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 16) wskazuje na elementy demokracji bezpośredniej […]. XII. Formy ustroju współczesnych państw. Zdający: 6) charakteryzuje funkcje legislatywy: ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną; wskazuje kompetencje parlamentu w Rzeczypospolitej Polskiej w ramach poszczególnych funkcji.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie dwóch nazw organów państwa.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
(A.) Sejm RP; (B.) Prezydent RP

Zadanie 11.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	XII. Formy ustroju współczesnych państw. Zdający: 3) charakteryzuje systemy polityczne oparte na współpracy legislatywy i egzekutywy – […] kanclerski (na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec).

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnego rozstrzygnięcia wraz z uzasadnieniem.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Rozstrzygnięcie: Źródło 3.
Uzasadnienie: Źródło 1. dotyczy sytuacji politycznej w Niemczech (wskazują na to skrótowce niemieckich partii, jak CDU, FDP czy AfD oraz nazwisko kanclerza RFN Friedricha Merza). Źródło 3 to fragment Konstytucji RFN, o czym świadczą: nazwa Bundestag oraz pośredni wybór prezydenta.

Zadanie 11.2. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 9) charakteryzuje główne zasady obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej prawa wyborczego.

Zasady oceniania
2 pkt – podanie trzech pełnych różnic.
1 pkt – podanie dwóch pełnych różnic.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
Typ 1.: W Polsce w żadnym rejonie kraju nie ma nakazu udziału w wyborach.
Typ 2.: W Polsce kandydat na prezydenta musi ukończyć 35 lat najpóźniej w dniu wyborów.
Typ 3.: Obywatele polscy, będący członkami domów panujących oraz rodów, które kiedykolwiek rządziły mogą kandydować na prezydenta.
Typ 4.: Wyniki wyborów prezydenckich w Polsce ogłasza Państwowa Komisja Wyborcza.
Typ 5.: Kadencja polskiego prezydenta trwa 5 lat.
Typ 6.: Państwo z tekstu jest federacją, a Polska nie.

Zadanie 11.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 9) charakteryzuje główne zasady obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej prawa wyborczego.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnego rozstrzygnięcia wraz z uzasadnieniem.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Rozstrzygnięcie: Bezwzględnej.
Uzasadnienie: W art. 60 (2) mowa jest o uzyskaniu więcej niż połowy ważnych głosów, a więc jest to większość bezwzględna.

Zadanie 12.1. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o […] gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 2) charakteryzuje polskie tradycje konstytucyjne. XII. Formy ustroju współczesnych państw. Zdający: 1) […] odróżnia prerogatywy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej od innych jego uprawnień.

Zasady oceniania
2 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.
1 pkt – podanie jednej poprawnej nazwy.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
(A.) kontrasygnata; (B.) Prezesa Rady Ministrów

Zadanie 12.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o […] politycznych […] aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 5) wymienia najważniejsze organy władzy w Rzeczypospolitej Polskiej, charakteryzuje relacje między nimi w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. XII. Formy ustroju współczesnych państw. Zdający: 1) […] odróżnia prerogatywy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej od innych jego uprawnień.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
Typ 1.: Wśród aktów prawnych wydawanych przez Prezydenta RP znajdują się tzw. prerogatywy Prezydenta RP, które nie wymagają kontrasygnaty.
Typ 2.: Na przykład powołanie premiera, wyznaczenie daty wyborów parlamentarnych czy nadawanie orderów nie wymagają kontrasygnaty.

Zadanie 13. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o […] gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	XIII. Rzeczpospolita i problem wychodzenia z komunizmu. Zdający: 3) charakteryzuje spór polityczny w Polsce po 1989 r. w odniesieniu do sposobów radzenia sobie z dziedzictwem komunizmu; 6) charakteryzuje transformację gospodarczą w Polsce po 1989 r.; 11) wskazuje główne linie debaty i sporu politycznego w Polsce do 2015 r.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
C2

Zadanie 14.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […]. II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający: 1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach.	XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający: 2) przedstawia główne etapy i konsekwencje wejścia Polski w struktury euroatlantyckie (NATO w 1999 r.) […]; 4) charakteryzuje zaangażowanie Polski w działalność organizacji międzynarodowych (np. misje pokojowe Wojska Polskiego w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych).
SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 5) ma podstawową wiedzę na temat […] wybranych spraw międzynarodowych.	SP: XII. Sprawy międzynarodowe. Zdający: 1) Wymienia cele i przejawy działania Organizacji Narodów Zjednoczonych i Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne rozpoznanie dwóch organizacji międzynarodowych.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Organizacja przedstawiona w źródle 1.: Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (dopuszczalny również skrót: NATO).
Organizacja przedstawiona w źródle 2.: Organizacja Narodów Zjednoczonych (dopuszczalny również skrót: ONZ).

Zadanie 14.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […]; 2) odróżnia to, co trwałe, od tego, co zmienne, a także to, co uniwersalne, od tego, co partykularne i związane z tradycjami lokalnymi […].	XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający: 2) przedstawia główne etapy i konsekwencje wejścia Polski w struktury euroatlantyckie (NATO w 1999 r.) […]; 3) charakteryzuje najważniejsze formy regionalnej współpracy w Europie Środkowej, w których uczestniczy Polska […], relacje z Ukrainą i Białorusią; 4) charakteryzuje zaangażowanie Polski w działalność organizacji międzynarodowych […].
SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 5) ma podstawową wiedzę na temat […] wybranych spraw międzynarodowych.	SP: XII. Sprawy międzynarodowe. Zdający: 1) Wymienia cele i przejawy działania Organizacji Narodów Zjednoczonych i Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie dwóch poprawnych odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
FP

Zadanie 14.3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […]; 2) odróżnia to, co trwałe, od tego, co zmienne, a także to, co uniwersalne, od tego, co partykularne i związane z tradycjami lokalnymi […].	XIII. Rzeczpospolita i problem wychodzenia z komunizmu. Zdający: 11) wskazuje główne linie debaty i sporu politycznego w Polsce do 2015 r. XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający: 2) przedstawia główne etapy i konsekwencje wejścia Polski w struktury euroatlantyckie (NATO w 1999 r.) […]. 4) charakteryzuje zaangażowanie Polski w działalność organizacji międzynarodowych […].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A

Zadanie 15.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […]; 2) odróżnia to, co trwałe, od tego, co zmienne, a także to, co uniwersalne, od tego, co partykularne i związane z tradycjami lokalnymi […].	XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający: 1) charakteryzuje zmiany geopolityczne w otoczeniu Polski po 1989 r. […]; 2) przedstawia główne etapy i konsekwencje wejścia Polski […] do Unii Europejskiej w 2004 r. XV. Kulturowe, polityczne i gospodarcze zmiany na świecie po 1989 r. Zdający: 7) charakteryzuje kolejne etapy integracji europejskiej po 1989 r. […].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych odpowiedzi
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

FF

Zadanie 15.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […]; 2) odróżnia to, co trwałe, od tego, co zmienne, a także to, co uniwersalne, od tego, co partykularne i związane z tradycjami lokalnymi […].	XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający: 1) charakteryzuje zmiany geopolityczne w otoczeniu Polski po 1989 r. […].

Zasady oceniania
1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw państw.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Dwa spośród: Litwa, Łotwa, Estonia.

Zadanie 15.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności […].	XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający: 3) charakteryzuje najważniejsze formy regionalnej współpracy w Europie Środkowej, w których uczestniczy Polska: […] Trójmorze […].

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej nazwy wraz z rozstrzygnięciem.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Nazwa: Inicjatywa Trójmorza/Trójmorze
Rozstrzygnięcie: Tak. Tekst opisuje historię powstania Trójmorza, a mapa przedstawia państwa należące do tej inicjatywy międzynarodowej.

Zadanie 16. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający: 1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach.	XV. Kulturowe, polityczne i gospodarcze zmiany na świecie po 1989 r. Zdający: 2) charakteryzuje nadzieje i obawy towarzyszące pierwszym latom po upadku komunizmu w Europie Środkowo-Wschodniej (w tym kontekście wyjaśnia pojęci[e] końca historii Francisa Fukuyamy […]).

Zasady oceniania

2 pkt – podanie dwóch poprawnych kontrargumentów.
1 pkt – podanie jednego poprawnego kontrargumentu.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Typ 1.: Mrzonką było przekonanie o „uniwersalizacji zachodniej liberalnej demokracji jako ostatecznej formy rządu". Współcześnie coraz bardziej popularny robi się populizm łączony z nacjonalizmem, a coraz więcej państw odchodzi od demokracji w stronę autorytaryzmu.
Typ 2.: Fundamentalizm religijny z początków XXI w. skutecznie potrafił zaburzyć funkcjonowanie liberalnego świata, np. zamachy na WTC z 11 września 2001 r., w Madrycie z 11 marca 2004 r. czy Londynie z 7 lipca 2005.
Typ 3.: Nie ma mowy o świecie bez konfliktów, co widać wyraźnie na Bliskim Wschodzie, Ukrainie czy w krajach afrykańskich.
Typ 4.: Zamiast komunizmu rywalem liberalizmu stały się ideologie antyglobalistyczne, dążące do zwiększenia niezależności państw narodowych.

Zadanie 17.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający: 2) ocenia zjawiska życia społecznego.	XV. Kulturowe, polityczne i gospodarcze zmiany na świecie po 1989 r. Zdający: 3) wyjaśnia pojęcie ludobójstwa i podaje przykłady we współczesnym świecie: Rwanda (1994 r.) [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Rwanda

Zadanie 17.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający: 1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach.	XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający: 5) przedstawia zaangażowanie Polski ([…] np. […] Polska Akcja Humanitarna) […] dla ofiar wojen domowych […].

Zasady oceniania
1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw organizacji humanitarnych.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
- Polska Akcja Humanitarna
- Caritas Polska
- Polski Czerwony Krzyż
- Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej
- La Strada
- Polska Misja Medyczna.

Zadanie 18. (0–7)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający: 1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach; 2) ocenia zjawiska życia społecznego. III. W aspekcie stosunku do życia, czyli osobistego zaangażowania, kształtowania zamierzeń według własnych pasji, zdolności oraz poczucia wspólnoty i służby. Zdający: 1) interesuje się życiem zbiorowym, wyraża gotowość do osobistego podejmowania zadań społecznych i zaangażowania obywatelskiego w duchu patriotyzmu jako mądrej miłości ojczyzny ukształtowanej w tradycji Rzeczypospolitej; 2) rozumie znaczenie cnót indywidualnych i społecznych, praw i obowiązków, wolności i odpowiedzialności, szczęścia osobistego i rozwoju ludzkich wspólnot oraz sprawiedliwych praw i roztropnej polityki; 3) buduje własne wypowiedzi na temat zagadnień życia społecznego, formułuje oceny i je uzasadnia, uczestniczy w debacie – z myślą o własnym rzetelnym i twórczym udziale w życiu publicznym.	VI. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 1) wyjaśnia, czym jest społeczeństwo obywatelskie […]; 2) podaje współczesne przykłady funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego w Polsce; 5) opracowuje projekt działań społecznych na rzecz wspólnoty lokalnej. XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 19) charakteryzuje funkcjonowanie organów gminy […]; 23) znajduje i analizuje informacje na temat […] wydatków własnych gminy […].
SP: IV. Komunikowanie i współdziałanie. Zdający: 1) Komunikuje się w sprawach życia społecznego, w tym publicznego, oraz dyskutuje i przedstawia własne argumenty w wybranych sprawach tego typu.	SP: IX. Udział obywateli w życiu publicznym – społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 4) przedstawia formy wpływania obywateli na decyzje władz samorządowych, przykłady realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich oraz przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy / miasta.

Zasady oceniania

7 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wywodu.
6 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i z jednym – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wywodu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu.
5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i z jednym – częściowo ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem w pełni i z dwoma – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wywodu.
4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu oraz o właściwej strukturze i logice wywodu, ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i z dwoma – częściowo.
3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i z jednym – częściowo.
2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym w pełni jednym aspektem tematu.
1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym częściowo jednym aspektem tematu.
0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanego aspektu tematu ALBO brak rozwiązania.

Aspekty tematu:
1) przedstawienie roli samorządności w polskiej szkole;
2) przedstawienie argumentów do tezy z tematu;
3) przedstawienie kontrargumentów do tezy z tematu.

Przykładowa odpowiedź
W każdej polskiej szkole uczniowie tworzą samorząd szkolny. Zrzesza on wszystkie uczennice i uczniów danej szkoły i jest jednym z czterech jej organów. W zależności od przychylności dyrekcji szkoły może mieć większą lub mniejszą moc oddziaływania na życie społeczności uczniów i nauczycieli. Dobry samorząd powinien włączać w swoją pracę jak największą grupę uczniów, którzy dzięki temu będą mogli poczuć własną sprawczość i wzmocnić skłonność do aktywnego angażowania się w jego działalność. Taka metoda pozwala wykształcić w uczniach wiele postaw i umiejętności, których nie da się wdrożyć w inny sposób.

W ostatnim czasie w ponadpodstawowych szkołach publicznych zaczęto wdrażać szkolne budżety obywatelskie na wzór budżetów partycypacyjnych w gminach. Dzięki tym ostatnim mieszkańcy w głosowaniu decydują jakie projekty zostaną sfinansowane z przeznaczonych na ten cel środków. Przedstawiony w tekście źródłowym szkolny budżet obywatelski jest finansowany ze środków Gminy Miasta Radomia i dotyczy szkół ponadpodstawowych, dla których Miasto Radom jest organem prowadzącym. Dzięki kwocie 20 tys. zł uczniowie poprzez swoją kreatywność mogą zrealizować różnorodne projekty w czterech dziedzinach. Taka działalność *pro publico bono* może wejść im w nawyk i w dorosłym życiu będą chcieli kontynuować pracę nad różnymi inicjatywami społecznymi. Przy okazji proponowania i realizacji projektów ze szkolnego budżetu obywatelskiego uczniowie będą musieli twardo stąpać po ziemi, ponieważ muszą one być zgodne z normami prawa, a ich kosztorys musi zamknąć się w przeznaczonej kwocie pieniędzy. Najważniejszy jednak jest fakt, że

to uczniowie wymyślają, zgłaszają i wybierają w głosowaniu projekty, które będą realizowane w danym roku. To daje im poczucie dużego wpływu na życie społeczności szkolnej i lokalnej.

Niestety do tej beczki pochwał trzeba też dodać łyżkę dziegciu. Pomysł ze szkolnym budżetem partycypacyjnym ma kilka słabych stron. Przy dzisiejszym poziomie cen kwota 20 tys. zł jest zdecydowanie niewystarczająca i spowoduje, że finanse nie pozwolą na realizację ambitniejszych projektów, a z tych mniej ambitnych finansowanie zyska ledwie kilka. Takie realia mogą bardzo szybko ostudzić zapał wśród uczniów. Nie wiadomo też jaka będzie polityka dyrekcji danej szkoły. Czy na przykład nie uzna, że to wszystko zabiera zbyt dużo czasu, którego w szkole zawsze brakuje? Ulepszyć należałoby punkt regulaminu, w którym stwierdza się, że dyrektor jednoosobowo będzie weryfikował projekty wychodzące od uczniów. Weryfikacją powinien zajmować się zespół składający się z uczniów i nauczycieli, a nie dyrektor jednoosobowo. Kolejną kwestią jest pytanie, dlaczego z programu wyklucza się uczniów starszych klas szkoły podstawowej. Im wcześniej zacznie się promować postawy obywatelskie, tym lepiej. Utrudnieniem dla uczniów może być również trudny język, którym zapisano regulacje Szkolnego Budżetu Obywatelskiego Miasta Radomia.

Pomimo wielu wątpliwości szkolny budżet obywatelski jest krokiem w dobrym kierunku. Należy wyrazić nadzieję, że będzie on rozwijany w kolejnych latach i będzie motywował młodzież Miasta Radomia do aktywnych postaw społecznych.